

ל' וירעו עוים לאוהל על המשכן, כשיצאתם מצרים הבאתי ענן והיה סנין עליכם, אעפ"י שאתם פורעים לי, אני פורע לכם לעולם הבא, שנאמר וברא ה' על כל סנין הר ציון ועל מקראיה ענן יזמם (ישעי' ד ט), עשיתם לפני כפורת, (נד) אני מכפר לכם על כל עונותיכם, שנאמר בכפרי לך וגו' (יחזקאל טו ט), (נה) עשיתם לפני ארון, חייכם שאני מאיר לכם, שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה וגו' (ישעי' ל ט), ואומר אור ורוע לצדיק וגו' (תהלים זא ה): חסלת פרשת ויקהל

פרשת פקודי

[א] אלה פקודי המשכן וגו' (שמות לח כה). (א) זש"ה איש אמונות (ורוב) [רב] ברכות [ואין להעשיר לא ינקח] (משלי כח ט), (ב) את מוציא כל מי שהוא נאמן, הקב"ה סביא ברכות על ידיו, ובי שאינו נאמן ואין להעשיר לא ינקח: ד"א איש אמונות. זה היה משה (ג) על כל הדברים שנעשו נזכר עליהם, והיו מתברכות על ידיו, למה שהוא נאמן. ואין להעשיר, (ד) זה קרה שהיה לוי וביקש עוד ליטול כהונה גדולה: ד"א איש אמונות רב ברכות, (ה) זה משה שנעשה גובר לעצמו, ואעפ"י שהיה גובר לעצמו, היה קרא לאחרים ומחשב על ידהם, שנאמר אלה פקודי המשכן:

[ב] [אלה פקודי המשכן], (ו) זש"ה ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים (מ"ג י טו), זה דורו של יואש המלך, שהיו עושין באמונה, (ז) שגו רבותינו מי שהיה נכנס לתרום הלשכה,

הערות ותקונים

הביא המדרש הדרש הזה בסוף פ"ג שאין זה ענין לדרשות הכתובים וכו' לך המדרש נכמה מקומות ובתנחומא הדרשם בזה הדרש הזה בלשון אחר ויותר באריכות, ע"ש: (נד) אני מכפר לכם על כל עוונותיכם שנאמר בכפרי לך, וכן הוא בנדרסם, ובשמ"ר חסר הדרשה מן הכתוב: (נה) עשיתם לפני ארון, בנדרסם (מכאן הוא גם בנדרסם קאטשעאניסילא ודפוס ווייליא) עשיתם לפני ארון ש"ל ממנו אור לעולם הזה, חייכם אני מאיר עליכם לעולם הבא שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה וגו', וכן הוא אומר קומי אורי כי בל אורך, אמר הקב"ה על כל הדברים והמלות שעשיתם אני פורע לכם לעולם הבא, ובזכות הארון שעשיתם שהתורה נתונה לתוכו לפיכך אני מאיר לכם ואני מטיב לכם הטובה האפוסה לנדיקים, שנאמר מה רב טובך אשר לפנת ייראוך פעלת לחוסים לך ענך בני אדם, וכן הוא אומר אור ורוע לנדיק ולישרי לב שמחה, ע"כ, ובעל המסדר השמ"ר הביא זה הדרש בסגנון אחר ובהוספת דברים, עשיתם שלחן אני מניל אהכם מן הערוכה והערך לפיכך שולחן לעתיד לכם, עשיתם לפני מזבח אני מאיר לכם שבשמים לעולם הבא שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבשמים, עשיתם לפני ארון שהתורה ניתנה בתוכו, אהן לכם שכר טוב שאין צו הפסק, שנאמר מה רב טובך אשר לפנת ייראוך:

(א) זש"ה איש אמונות, מרוב בילקוט רמז חי"ד ריש פקודי בשם התנחומא, וילקוט משני רמז תתקס"ב, וכן מובא בשמ"ר ריש פקודי, והמסדר ה"ג ברש"ש, "קך פתח ר' תנחומא בר אבא" וכוונתו אל התנחומא כ"י שלפניו, שקן פתח בעל התנחומא, ובתנחומא הדרסם אות ה' טספ המאמר הזה מאת המדפיס דפוס מאנטובה, ורשם על אות ד', "קקון חדש מלא ישן": (ב) את מוציא, כן הוא גם בשמ"ר, ובתנחומא הדרסם טס שהוסף המדפיס דפוס מאנטובה השמים זה עד ד"א זה היה משה, ובכ"י מיינקט נדרסם בזית המדרש ח"י נד 116 מוציא רק התחלה והשאר השמים ורשם, "כמו בנדרסם" ובאמת בנדרסם הוא הספת המדפיס ממאנטובה, ובכ"י טס הוא לפניו בכ"י: (ג) על כל הדברים שנעשו מזכר עליהם, וכו"ה בכ"י רומי ובכ"י רח"ס, אולם בשמ"ר בניו שכל הדברים שהיה גובר עליהם היו מתברכין על ידו, ובילקוט על כל המדפיס ממאנטובה זה משה שנעשה גובר על המשכן וכל הדברים היו מתברכין על ידו, ובילקוט על כל הדברים שנעשה גובר עליהם היו מתברכות על ידו, וגרסה של"ל כאן על כל הדברים שנעשה גובר עליהם היו טו, ומן מלת גובר נגזרת גובר: (ד) זה קרה שהיה לוי וביקש עוד ליטול כהונה גדולה, אף שהיה לוי ביקש כהונה ולהקפיד קצורת שמעשרת, עיין יומא כ"ז ע"א: (ה) זה משה שנעשה גובר לעצמו כו', בשמ"ר נמצא המאמר הלזה בהרחבה דברים, זה משה שנעשה גובר על מלכות המשכן, שגו רבותינו אין ממנין שרות על הגבור בממון פחות ממים, והרי את מוציא שהיה משה גובר לעצמו וכאן אהא אומר אין ממנין פחות משיים, אלא הע"פ שהיה משה גובר לעצמו הוא קרא לאחרים ומחשב על ידהם, שנאמר אלה פקודי המשכן, אשר פקד משה אין כתיב כאן אלא אשר פקד על פי משה על ידי משה ביד איהמר, ועיין בתנחומא הדרסם המדפיס דפוס מאנטובה הביא בקצת שיטתו: (ו) זש"ה ולא יחשבו, עיין בשמ"ר נמצא ובתהומי סדר"ל והדומי הרש"ש ובס"פ מהר"ל: (ז) שגו רבותינו, שג"לס פ"ג מ"ב, יצמות ק"ב ע"ב:

לא היה נכנס לא (ח) בפרגוד חפות, (ט) ולא בפונדיה, שאם יעשיר יאמרו משל לשבכה העשיר, שאדם צריך לצאת ידי הבריות, כדרך שהוא יוצא ידי שמים, שנאמר והייתם נקיים מזה' ומישראל וגו' (מגדנר לג כג), ומושה היה גזבר לעצמו על מלאכת המשכן, בשעת שאמר הקב"ה למשה ועשו לי מקדש, אמר משה לכל בני ישראל זה הדבר אשר צוה ה', קחו מאתכם תרומה וגו' (שמות לג ד ט). אמר ר' יוחנן לשני בקרים הביאו לכל המשכן והותירו, ויצו משה ויעבירו קול במחנה וגו' והמלאכה היתה דים וגו' (שם לו ו), אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם עשינו את כל המלאכה של משכן והותרנו, מה נעשה ביותר, (י) אמר לו לך ועשה בהן משכן לדברות, הלך ועשה משכן לדברות, כיון שבא ליתן השבון, אמר להן כך וכך יצא למשכן, וביותר עשיתי משכן העדות, שנאמר אלה פקודי המשכן משכן העדות, מהו משכן משכן שתי פעמים, (יא) אמר ר' (שמעון) [שמואל] (יב) נתמשכן ב' פעמים על ידם, (יג) אמר ר' ישמעאל (יד) זה סימן לכל באי עולם שאין סליחה אלא לישראל בלבד, משכן העדות עדות הוא לכל באי עולם שהקב"ה נתרצה לישראל, משל למה הדבר דומה, למלך שנשא אשה, והיה מחבבה ביותר, כעם עליה והניחה, והיו שכינותיה אומרות לה אינו חוזר עליך, לאחר ימים נתרצה לה המלך, (טו) ונכנס [עמה] לפלטיץ שלו, ואכל ושתה, ולא היו שכינותיה מאמינות שנתרצה לה, והיה ריח בשמים עליה, מיד ידעו שנתרצה המלך לה, כך

הערות ותקונים

(ח) פרגוד חפות, פירש"י פרגוד חפות הלוק שיש בו אימרא שלא יחשדוהו לומר בתוך האימרא החבאי כספיק: (ט) ולא בפונדיה, זה ליתא בנשנה שקלים, ושם איתא ולא נמנעל ולא נכדל, אולם ביבמות שם הנירכא ולא באפיליא ואמרו שם ואין לריך נמנעל ונכדל, לפי שאין נכנסין נמנעל ונכדל לערס, והראש שבתנוחא ז"ל ולא באפיליא, ונס במדרש שמ"ר הביא ולא באפיליא, ובתנוחא הגדסם נבאמרא הוה שוסיף המדפוס דפוס מנוכזה הביא ולא פונדי ולא אונפיליא, ברור שכן היה לפניו גילמט. (ואף כי העירוהו שהתנוחוא מספר שמות הוא הילמטד מספר שמות בכל זאת ויקבל פקודי אינם מהילמטד): (י) א"ל לך ועשה בהן משכן לדברות, וסיים וביותר עשיתי משכן העדות, ובשמ"ר ובגדסם הגי' עשה בהן משכן לעדות, והכל אחד, ועיין בחדושי הרד"ל טבילקום בהלתך רמו של"ז הביא גסס מדרש חספה שהיה אהל הדברות הן מהמחנה כמדת המשכן, ועיין בפ"י טבר"ז ונענף יוסף בתנוחוא הגדסם: (יא) אמר ר' שמעון, ככ"י רומי וככ"י רח"ס ובגדסם הנירכא אמר ר' שמואל, ובשמ"ר אמר ר' שמואל בר מרחל, רק זילקום גסס התנוחוא הביא ג"כ אמר ר' שמעון: (יב) נתמשכן ב' פעמים על ידם, גשמ"ר ובגדסם סיים זהו שפתי נכנסת אצלנו אמריה חטול חבלנו על ולא שמתה את המלות ואת החוקים ואת המשפטים (נחמיה ז א), מה חטול חבלנו, חיו שנתמשכן ב' פעמים, וזה מובא בעיקר ערך חבל בשם הילמטד פ' פקודי, לכן מזה ראייה כי המדפוס מנוכזה הוסיף המאמרים מהילמטד הנאכד, ובשמ"ר טספ שוד ואין חטול אלא משכון שחאמר לא יחטול רחיס ורכב (דברים כד ו), לכן כתיב אלה פקודי המשכן משכן העדות ב' פעמים, ובתנוחוא המדפוס אות ב' ולמה משכן משכן ב' פעמים אמר ר' שמואל שהקב"ה שתד להמשכן ב' פעמים חרבן ראשון והרבין שני ולפיכך אמר משכן משכן ב' פעמים: (ג) אמר ר' ישמעאל, כ"ה ככ"י רומי וככ"י רח"ס ובזילקום ריש פקודי, אולם גשמ"ר פנ"א אות ד' הביא אמר ר' שמעון ז"ל ישמעאל, ואין ספק שז"ל כמו בכל המקומות אמר ר' ישמעאל, ואחד רשם בלדו במאמר שלפניו טסחא אחרת, ר' שמעון" עיין הערה י"א, והובא אח"כ פנימה במאמר שלאחריו: (יד) זה סימן לכל באי עולם שאין סליחה אלא לישראל בלבד טו. מובא ברחבה בתנוחוא הגדסם ריש פקודי אות ב', ד"ל משכן העדות עדות לכל האומות שנתרצה הקב"ה לישראל על מעשה העגל, כיצד כעשה אורו מעשה עמד משה ולמד עליהם סיגוריא עד שהתרצה להם הקב"ה, אמר משה רטוט של עולם ומי מודיע אומות שנתרצית, א"ל לך אמור להם ועשו לי מקדש וטכנית בנכוס, לכן כתיב משכן העדות, שהמשכן מעיד ששכינה בישראל ע"כ. ועיין עוד שם בסוף אות ב', ובגדסם שמ"ר פנ"א אות ד' המאמר בשיבוש, וכן איתא שם, מה העדות, אמר ר' שמעון בר' ישמעאל (ז"ל אמר ר' ישמעאל, עיין הערה י"ג) עדות הוא לכל באי עולם שיש סליחה לישראל, ד"ל עדות הוא לכל העולם שנתמנה מפי הקב"ה, עיין במ"כ, ובאמת ז"ל שנתרצה הקב"ה לישראל, ובהדושי הרד"ל בראו ו' עדות הוא לכל באי עולם שיש סליחה לישראל הביא גירסא הילקום עדות לכל באי עולם שנתרצה להם הקב"ה, והילקום הביא כמו שהוא בתנוחוא כ"י שלפניו, ובחאמר הראשון הביא הוא ג"כ זה סימן לכל באי עולם שאין סליחה אלא לישראל בלבד, והוא המאמר הראשון מן מדרש שמ"ר, ואח"כ הביא העדות עדות הוא לכל באי עולם שהקב"ה נתרצה לישראל: (יז) ונכנס לפלטיץ שלו, וכן הוא ככ"י רומי וככ"י רח"ס, וכן מובא זילקום, ונדפס בלדו ז"ל לפלטיץ שלה, ואני הנחיה שז"ל ונכנס עמה לפלטיץ שלו, ובשמ"ר הגי' שחיתת קלה ושם איתא ונכנס אלה לפלטיץ, ונדפס

הקב"ה חבב את ישראל, והביאם לפני הר סיני, ונתן להם את התורה, (מז) וקרא אותם מלכים, לסוף ארבעים יום עשו את העגל, ואמרו אלה אלהיך ישראל (שמות לב ד), באותה שעה אמרו אומות העולם אין הקב"ה מתרצה להם עוד, כיון שעמד משה ונתפלל עליהם, (זו) א"ל הקב"ה סלחתי כדברך (נמדד יז כ), ולא עוד אלא שאני משרה שכינתי עליהם וביניהם, והכל יודעים שבחלתי להם, (יח) שנאמר ועשו לי מקדש [ושכנתי בתוכם] (שמות כה ח):

[ג] ד"א אלה פקודי המשכן. (יט) בשעה שנבנם (אנדריונים) [אדריונים] לבית קדשי הקדשים, והיה בתגואה שם ומחרף לפני הקב"ה, (כ) אמר ר' חייא בר אבא אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם כך תעלה לפניך אם היו יכולין לעשות סולמות ולעלות להם למעלה היו עולים, שנאמר יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות (הכלים עד ה), אלא שאינן יכולין והן מניחין אותך וחוזרין עלינו, (כא) שנאמר אלהים באו גוים בנהלתך וגו' (ש עט ה):

הערות ותקונים

שהוסף המדפים ממנוסבה ונכנס עמה בפלטרין ואכל ושתה עמה: (מז) וקרא אותם מלכים, כש"מ"ר וקראן ממלכת כהנים, שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים: (יז) א"ל הקב"ה סלחתי כדברך, פסוק זה אצל מרגלים, ועיי' בחדושי הרש"ם זכ"י מה שהעירו בזה, אולם דרך המדרש והר"ם ליקחם לפעמים לישנא דקרא בשבת לטונו לנחות וליופי המליצה, עיי' בס' משען מים סי' ל: (יח) שאלמו ועשו לי מקדש, שבו מקטירים קטורת האמנים של בשמים וריח, ובנדפס אות ו' שהוסף המדפים ממנוסבה כחוד מפורט אמר משה נני מודיע לאומות א"ל ועשו לי מקדש, כיון שראו אומות העולם הריח של קטורת מהמר ועולה מתוך המשכן ידעו שנתרצה להם הקב"ה: (יט) בשעה שנבנם אנדריונים לפני קדשי הקדשים, וכו' ככ"י רח"ס, ובש"מ"ר פ"א אות ה', ובנדפס במאמר שלפניו אות ד', הגירסא אמר רש"י כשנבנם אנדריונים לבית המקדש, והמאמר הוא הוסף המדפים לפוס ממנוסבה ורשם עליו "קנקן חדש מלא יין" והוא לקוח מן ילמדנו הנאכד, וכן מוצא בערוך ערך דע בשם הילמדנו, וז"ל: ובילמדנו בריש אלה פקודי כשנבנם אנדריונים למקדש והיה מחרף ומנדף, ועליו אמר דוד רבון כל העולמים העלה עליהן שאינו יכולין לקץ ארזים לעשות סולמות לעלות לרקיע היו עולין, שנאמר יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות, עכ"ל. והקתיא בפנים אנדריונים. וכן הוא לנכון ככ"י רומי, והוא המלך Hadrianus ורואיני במאור עינים פ"ב (דף קפח בדפוס ווילנא) שכתב וז"ל: גם דבר התנחומא בראש אלה פקודי והביאו בעל הערוך ערך דע וז"ל: אמר רש"י כשנבנם אנדריונים למקדש והיה מחרף ומנדף כו'. ודברים רבה פירש עקב אמר ר' נתנאל מאי עת להשליך אבנים, עת הוא שיעלה אנדריונים וינפץ אבני בית המקדש, יעלה על הדעת היותה פטות סופרים שהרי המקדש כבר הרב מימי יסופוס אשר קרם אלכננדס קיסרים לאנדריונים, אפשר כי יש ללמוד על כל המאמרים האלה וכות כי המלא לכל הסופרים בחיי אנדריונים איך בנה מהדש את ירושלים ויקרא אותה על שמו איליה"ה ויגדש את יהודים ממנה בכרווא קרי בחול סל' הנכנס מהם זה יומה, ובכן אפשר כי אז נבנם למקדש המרוב מקדש בחרופו הנזכרים וזהו לקחת מנגדרי אבניו הנכרסות לעשות באיזו מלאכה אחרת עכ"ל. ורואיני להביא מה שכתב בזה הגאון בעל ערך מלין בערך אנדריונים נד כ"ג ע"ב וז"ל: אחר זה בנה ירושלים מהדש ויחבש עם גוים וישנה את שמה, ויקראהו עילי קאסיטוליגה על שמו הרשון איילום ועל שם ראש אליליו קאסיטוליגום, והאבנים לבנין לקח מאבני היסיל הנשאלים עוד מחרבן מיסוס, וזה מסכים לדברי ר"ל כ"מ"ר פ' עקב מהו עת להשליך אבנים עת שיעלה אנדריונים וינפץ אבני בית המקדש, ע"ל, והדע מזה כי מה שכתב בעל מאור עינים פ"ב על מדרש זה בלשון ובכן אפשר וכו' (הוא המאמר שהבאתי לעיל) תההפך לודאי שכן הוא בלמה, וכן אין לזכר לשבש המדרשים כמו שעשה הוא והם בתנחומא ריש פקודי כשנבנם אנדריונים למקדש והיה מחרף ומנדף וכו' ושם פסוק ראה החילותי אנדריונים כשנבנם את ירושלים וכו', כי בלמה כבש אנדריונים את ירושלים נ"כ מהדש מיד המורדים, ע"ס. לכן מכל זה תראה שהגו' שלפנינו ככ"י ובנדפס שהוסף המנוסבה מילמדנו ומוצא בערוך משמו, גם כש"מ"ר אנדריונים היא ג' נכונה, ואין לשבש הכסף ולהיג' "מיסוס" במקום אנדריונים כמו שהגו' הרד"ל ז"ל במדרש ש"מ"ר שם: (ב) אמר ר' חייא בר אבא, כן מוצא גם כש"מ"ר אות ה', אצל בנדפס חסר שם האומר, וכן ליתא בערוך ערך דע בשם הילמדנו, וכונת המאמר יטאר על פי דברי התנחומא הנדפס אות ד', (שהוסף המדפים לפוס ממנוסבה מן הילמדנו הנאכד), ע"ס המתחיל ד"א משכן העדות משל למלך שהיה לו בת: (כא) שנאמר אלהים באו גוים בנהלתך, בנדפס סיים וכל אלו על ידי שתמשכן על ידיו, וכן סיים בש"מ"ר שם, וז"ל הרד"ל שם, ע"י שתמשכן על ידיו ניתן להם רשות שלטון במקדש על משה, אצל ישבש להם כלינו במקדש של מעלה ובשוכן בחוכו כי לזה היו המחשבים. וזהו לדבש ב' פעמים השתכן שכתב כהן למחשב כלינו שלטון בשיתן על ידי עוותיהן עכ"ל ובנדפס. שהוסף המדפים ממנוסבה וכן כש"מ"ר מלא אחר זה שד מאמר

[ד] אלה פקודי המשכן. (כב) כל מה שהיה משה עשה היה עשה על ידי אחרים, שנאמר עבודת הלויים ביד איתמר (שמות לח כה), (כג) לא עשה אלא משגמרה מלאכת המשכן, אמר להם בואו ואעשה לפניכם חשבון, נתכנסו כל ישראל עד שהווא יושב ומחשב שכח אלה ושבע מאות וחמשה ושבועים שקל, שעשה ויום לעמודים, (כד) אמר להם ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבועים [עשה ויום לעמודים] (כז = כח). באותה שעה נתפייסו ישראל על מלאכת המשכן, ומי גרם לו, (כה) על ידי שישב ופייסן, א"ה פקודי המשכן, ולמה עשה עמהם חשבון, והקב"ה מאמינו, שנאמר לא בן עבדי משה [בכל ביתי נאמן הוא] (נמדנר יג ז), ומשה אמר בואו ועשו עמי חשבון, אלא ששמע משה ישראל מדברים מאחריו, (כו) שנאמר (והיה כבא משה האהלה וגו') (שמות לג ט) [והיה כצאת משה אל האהל וגו'] והביטו אחרי משה (סס טס ט), ומה היו אומרים, (כז) ר' יצחק אומר לשובתה היו אומרים, אשרי וילדתו של זה, כל ימיו הקב"ה מדבר עמו, (כח) כל ימיו הוא משולם להקב"ה, (כט) והביטו אחרי משה וגו', (ל) ור' חמא אמר לנגאי, היו אומרים ראה ציאר, ראה שוקים, אוכל משל יהודים, ושותה משל יהודים, וכל מה שיש לו מן היהודים, והבירו משיבו אדם ששאל על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר, כיון ששמע משה כך אמר להן חייכם משהמשכן נגמר אני עושה עמכם חשבון, שנאמר אלה פקודי המשכן וגו'.

הערות ותקונים

מאמר אחד אמר ר' חייא למה אומות העולם דומין כו', הלך אלל אדריינוטוס שלו ומצקס לפיטו כו', אמר מחוק שאני מפיל את הבסיס האדריינוטוס ופול, ומובא בערוך ערך אדריינוטוס צבס הילמטו פ' פקודי, וז"ל אדריינוטוס, כי הגלה יונית, ופירשה אלס זלרת אלס, ומובא לנכון בשמ"ר טס: (כב) כל מה שהיה משה עשה, מובא זבילקוס פקודי רמו ה"ו. והליון, "הנחומא" צריס פקודי מוסב גם על המאמר הזה, ומובא גם בשמ"ר טס וכן מובא בתנחומא אות ז' במאמרים שהוסף המדפיס ממנוסוב, וסס הוא ק"ה בסגנון אחר: (כג) לא עשה אלה, הלשון הזה מורגל במדרשים ופירושו לא נעשה ולא נשאר לעולם כן ולא נחשב זמן רב כך כמו שנאמר נענין זה הקודם לו, ולא עלה סופו כך כמו שדברו או כמו שהשיבו אלא בחוקף אחר, היינו כמו שנאמר בהענין אחר מלת אלה, כן כתב בעל משקן מ"ס דף ט: (כד) אמר להם ואת האלף וגו', בתנחומא סס החמיל להשג להם בקול רם ואת האלף וגו': (כה) על ידי שישב ופייסן, וכ"ה צ"ל רומי ובכ"י רח"ס ובשמ"ר, אולס בתנחומא הגדפס אות ז' הגי' מי גרס לו על ידי שישב ופייסן השתכן אלה פקודי המשכן, זבילקוס פעמים המלות ומי גרס לו על ידי שישב ופייסן: (כו) שנאמר כבא משה האהלה, וכ"ה בכ"י רומי וכ"י רח"ס זבילקוס צבס התנחומא ובשמ"ר, ותקנתי שז"ל והיה כלאח משה פסוק שלפניו: (כז) ר' יצחק אמר לשבח כו' ור' חמא אמר לנגאי, וכ"ה בכ"י רומי ובכ"י רח"ס זבילקוס צבס התנחומא, זבירושלמי צבורים פ"ג ה"ג וסקלים פ"ה ה"ג, צלי שמות האומרים, רק כך איתא סס, והיה כלאח משה, תרין אמוראים חד אמר לשבח וחד אמר לנגאי, ובגמרא צבלי קדושין דף לג ע"ב איתא והביטו אחרי משה ר' חמאי ור' יצחק נפחא חד אמר לנגאי וחד אמר לשבח, ובמקום לפיטו ר' חמא נמלא צבבלי ר' חמאי, ובמקום לפיטו ר' יצחק פתחי מובא סס ר' יצחק נפחא, גם מהופך סס הסדר ני לפיטו ר' יצחק אמר לשבח ור' חמאי לנגאי, או אולי חד אמר לנגאי מוסב על ר' יצחק כי נמלא הרבה פעמים כי פתח במה דסיים. ובהנחומא אות ז' במאמר שהוסף המדפיס דטוס מאלטוסוב (מן ילמט) נמלא רק החלה המאמר ר' יצחק היה דורס לשבח, וסו' כלאיתא לעיל סדר כי תשא" והוא צפ' כי תשא, אות כ"ז, וסס הגירסא ר' חמאי דרס לשבח ר' יצחק דרס לנגאי, והוא על פי גירסתה צבבלי, או חיקן אחד הגויתיים כן. ובשמ"ר פמ"ה אות ד' נמלא רק החלה המאמר, והגי' סס אמר ר' יצחק אשרי ילדתו ואת לשבח, אמר צפ' פקודי בשמ"ר פנ"א אות ז' ר' יוחנן [צ"ל ר' יצחק] אמר אשרי ילדתו של זה כו', ר' חמא אמר לנגאי: (כח) כל ימיו הוא משולם להקב"ה, בכ"י רומי הוא משולם להקב"ה, ובכ"י רח"ס הוא משולם להקב"ה, זבילקוס ובשמ"ר הוא משולם להקב"ה: (כט) והביטו אחרי משה וגו', מיוחד פה ועיין הערה כ"ז שהלגתי לשון הכתוב הזה בהתחלה: (ל) ור' חמא אמר לנגאי, היו אומרים ראה ציאר ראה שוקים וכו'. צירושלמי צבורים פ"ג ה"ג חיה סקיה חוי כרעין, זבירושלמי שקלים פ"ה ה"ג חמון שקן חמון כרעין חמון קופר, ובשמ"ר פנ"א אות ו' חמי קלד דבריה דעמרס, תרנס עורף קלד, ובגמרא צבלי קדושין דף לג ע"ב איתא והביטו אחרי משה עד בואו האהלה, ר' חמאי ור' יצחק נפחא חד אמר לנגאי וחד אמר לשבח, מאן דאמר לנגאי כדאיתא. אין ספק אלני שהיה כתוב פה מה שהיו אומרים עליו, רק אחר כך המעתיקים שמתו הדברים שהם לשון נגאי על משה, והליון "כלאיתא בתנחומא או צירושלמי" ואח"כ נשמטו המלות תנחומא או ירושלמי, ורש"י הניס צזה וכתב כלאיתא משום דדבר מנוסה הוא לא ראה לפרסמה, והרי הוא מפורס במדרש רבי תנחומא, ראו כמה עדים שוקיו כמה זיאריו סמן הכל משלנו, וכוון לתנחומא שלפנינו בכ"י

[ה] **אלה** פקודי המשכן משכן העדות]. (לא) מהו העדות, (לב) זו התורה שהיו ינעים בה, אמר להם הקב"ה בזכות התורה ובזכות הקרבנות אני מצייל אתכם מניהנם, (לג) אפילו אברהם אביהם הראה לו הקב"ה התורה והקרבנות וניהנם ומלכויות, (לד) תורה, ולפיד אש (בנאשית טו י'), וקרבנות, ויאמר אליו קחה לי עגלה משולשת (שם טז ט), (לה) ניהנם תנור עשן (שם טז י'), (לו) מלכויות והנה אימה חשבה גדולה (שם טז י'), אמר לו הקב"ה כל זמן שבניך מתעסקין הם בשמים הם ניצולים משמים, כל זמן שמתעסקין בתורה ובקרבנות, ניצולים מניהנם וממלכויות, (לז) ועתיד בית המקדש ליחרב, והקרבנות במליון, (לה) אלא מה אתה אומר שישתעבדו בניך בניהנם או במלכויות, (טז) אברהם בירר את המלכויות, א"ל רבוננו של עולם ישתעבדו במלכויות ולא ירד אחד מהם לגיהנם, שנאמר אם לא כי צורם מכרם (דברים לג ז'), ואין צורם אלא אברהם אבינו, שנאמר הביטו אל צור חוצבתם (ישעיה נא ה'), וה' הסגירם (דברים טז), שהסכים עמו הקב"ה, (מא) אמר ר' חנינא היה עומד אברהם ותמיה ולא היה יודע מה לברור אמר לו הקב"ה חתוך את הדבר, באותה שעה רמו לו הקב"ה לברור את המלכויות, (מב) הוי אלה פקודי משכן העדות, כל ימים שישאל עוסקים בתורה ובקרבנות, אינן יורדין לגיהנם, אמר הקב"ה לישראל בעולם הזה הייתם משועבדים בידי מלכויות ולעולם הבא איציל אתכם מניהנם, בזכות התורה שנקראת אש, שנאמר מימינו אש דת למו (דברים לג ז'), והאש סככה את האש, שנאמר כי תעבור במים אתך אני ובנהרות לא ישטוףך כי תלך כמו אש את תבורה ולהבה לא תבער בך (ישעיה מג ג) :

[ו] **ויבאו** את המשכן אל משה וגו' (שמות לג ז'), (מג) וז"ה תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק (הילים לא יט), מדבר במשה, בשעה שאמר לו הקב"ה לעשות [משכן], (מד) מיד אמר להם קחו מאתכם תרומה לה' (שמות לג ה'), והיה משה עוסק במשכן, (מה) אמר ר' חנינא ששה חדשים היה עוסק במשכן, (מו) ג' חדשים עשו

הערות ותקונים

בכ"ו, או מה שהוא יותר מתקצר אלני שהוא לשון רב אשי מסדר הש"ס בעלמו אשר לא ראה להאיר דבר נגלו על משה רבינו עליו השלום והציג כדליתא וכוונתו על התנחומא או הירושלמי שהיה כבר מסודר לפניו: (לא) מהו העדות ו התורה, מובא בילקוט פקודי רמז תפ"ז, וכן מובא בשמ"ר פ"א אות ו', וכן מובא בתנחומא הדרגם אות ח' שהוסף המדפיס דפוס מנומנה: (לב) זו התורה, כמ"ס אלה העדות והספרים, ועיין בחדושי הרד"ל אות י': (לג) אפילו אברהם אביהם הראה לו הקב"ה התורה כו', שמ"ר שם והתנחומא הגדפם שם, וכן בפסיקתא דרב כהנא פסקא חומד (דף מג ע"ב), ועיין שם בהערה י"ח שהעירתי שהמחבר נטה בזכ"ל ומלדש ש"ס סוף ממונה כ"ג ובילקוט פ"ג רמז פ"ג, ובילקוט הילים רמז תשנ"ז ובפסיקתא רבתי ספ"ז, ועיין עוד מכללת יתרו ריש פ"ט וי"ד פ"ג: (לד) תורה ולפיד אש, עיין בפסיקתא שם בהערה כ': (לה) ניהנם תנור עשן, ע"פ הערה כ"א: (לו) מלכויות ומהו אימה חשבה, עיין שם הערה כ"ב: (לז) ועתיד בית המקדש ליחרב, עיין שם בהערה כ"ג: (לח) אלא מה אתה אומר, שם הגירסא נמה אחת רואה: (לט) אברהם בירר את המלכויות, שם מובא זה בשם ר' חנינא בר ספא, ועיין שם הערה כ"ד: (מ) ואין צורם אלא אברהם שנאמר הביטו אל צור, ודרש מקרא האומר אחריו הביטו אל אברהם אביכם: (מא) אמר ר' חנינא, כ"ה זכ"ל רומי וכ"ה רח"ס, ובפסיקתא שם ר' זכריה בשם לוי אמר כל אותו היום היה אברהם אבינו יושב ותמה, ועיין שם בהערה כ"ז שהעירתי כי בזכ"ל פת"ד מובא ר' הונא בשם ר' אחא, וכן בשמ"ר שם הגירסא ר' הונא בשם ר' אחא: (מב) הוי אלה פקודי המשכן משכן העדות, כל ימים שישאל עוסקים בתורה כו', בשמ"ר הגירסא הוי ואלה פקודי משכן העדות, מהו העדות, שכל זמן שישאל עוסקין בתורה ובקרבנות תהא עדות להם שהיום יורדים לגיהנם: (מג) וז"ה תאלמנה שפתי שקר מדבר במשה, מובא בילקוט פקודי רמז תי"ו בשם התנחומא, ובתנחומא הדרגם יתא, וכן מובא בשמ"ר פ"ג בהלמע אות ז' המתחיל ד"ל האלמנה שפתי שקר מדבר במשה: (מד) מיד אמר להם קחו מאתכם תרומה לה', בשמ"ר מובא בהכונן ויקחו לי תרומה: (מה) אמר ר' חנינא, כ"ה גם בכ"ל רומי וכ"ה רח"ס, ובילקוט השמים שם האומר, ובשמ"ר מובא בשם ר' יוחנן: (מו) ג' חדשים עשו אותו, שהרי ביום הכפורים נטווה משה על מלאכת המשכן כמפורש בתנחומא הדרגם אות י"א, לפי שפלה משה להר ועשה שם מלאה ועשרים יום. משנה בסוין שפלה לשם עד יום הכפורים שהוא עשרה בחשתי, ואותו היום נאמר לו ועשו לי מקדש וכו' פ"ט, ולמהרתי יום הכפורים אמר משה לישראל שיעשו המשכן והכדפס הביאו בכ"ל ימים נמלא שבי"ג בחשתי התחילה מלאכת המשכן, ובאלה בניסן הוקם המשכן, נמלא שהיה עסקו בו ו' חדשים, ועיין פסיקתא רבתי פ"ז מהו מלך עמקו מחתנותי, אמר ר' מנינא

אותו, (מו) ו'ג' חדשים קיפלו אותו, אעפ"י כן היו (מח) מתלוננים עליו ואומרים הרי נעשה המשכן, לא היה אומר שחוא משרה שכינוהו אצלינו, (מט) והקב"ה נתכוון שיעמד המשכן בחודש שנתבשר אברהם אבינו ביצחק, לא עשה אלא כיון שהגיע החודש, אמר לו הקב"ה ביום החדש הראשון באחד ליהו' ש [תקים את משכן אהל מועד] (שמות מ ג), באותה שעה אמר הקב"ה תאלמנה שפתי שקר, אותם שהיו מתלוצצים אחד המשכן, התחילו מועניט אותו ובאין כל אחד ואחד במלאכה, שנאמר ויביאו את המשכן אל משה :

[ז] [ויביאו את המשכן]. (ג) זש"ה (הוד) [עוין] והדר לבושה ותשחק ליום אחרון [מטי לא כס]. (נא) מעשה בר' אבהו כשהיה מסתלק מן העולם, הראה לו הקב"ה מתן שכרו שמתוקן לו לעולם הבא, והעביר לפניו (נג) י"ג נהרים של בלסמון, והיה רואה אותן ותמיה, והיה אומר כל אלה לאבדו, והיה קרא לעצמו הפסוק לתורה והכל כחי כליתי אכן משפטי את ה' ופעולתי את אלהי (ישעיה נט ז), [היו ותשחק ליום אחרון]. (נד) זבדי בן לוי, (נה) ולוי בן פייסם, (נה) ור' יהודה בן לוי [קראו] כל אחד ואחד מהם פסוק בשעת סילוקן מן העולם, (נו) אחד קרא על זאת יתפלל כל חסיד וגו' (מלכים ג ז), והאחד קרא מה רב מובך (סס לא כ), והאחד קרא וישבחו כל חוסי כך (סס ס יט), הרי בשעת סילוקן מן העולם הקב"ה מראה להם מתן שכרן, אמר בן עזאי יקר בעיני ה' המותה לחסידיו (סס קטו טו), אימתי הקב"ה מראה לצדיקים היקר שהוא כותוקן להם סמוך למיתתן, הרי ותשחק ליום אחרון וגו': (נז) מעשה בתלמיד אחד של ר' שמעון שיצא לחוצה לארץ ובא עשיר, והיו התלמידים רואין אותו והיו רוצין לצאת לחוצה לארץ,

הערות ותקונים

הינה נעשרים וחמשה בכסלו נגמרה מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן וכו', כמה שכתב ביום החדש הראשון בחדש תמוז חקיס את משכן אהל מועד (שמות מ ג), וכל זמן שהיה מקופל היו ישראל מלתאין (מליחין ומתלוננים) על משה לומר למה לא הוקם מיד, שמא דופי איר' בו, שהשב לערב שמחה המשכן בחודש שנטול בו יצחק, שבניסן טולד יצחק, ומנין? אלא כשהמלאכים באים אל אברהם מהו לומר לשי ועשי שגות, שהיה פסח וכו', לא עשה אלא כיון שגא רסן והוקם המשכן עוד לא ימלא אדם אחד אחר משה, ומעשה הספיד כסליו שנגמרה מלאכה זו? לאו, מהו ותשלים, אמר הקב"ה מלי לשלם לו, ומה שלם לו הקב"ה, הנוכת בית חמונח' כו': (מו) ג' חדשים עשו אותו וג' חדשים קיפלו אותו, בילקוט פקודי סג ג' חדשים עשו אותו קיפלו, חסרים המלות, וג' חדשים: (מח) מתלוננים, בילקוט מתלוננים, ובשמ"ר אעפ"כ היו מליחין אחריו, ובחב המ"כ מלינים מתלוננים, וה"ל בילקוט. והרשב"ם כתב שג"ל ומסתי כן בתקום אעפ"כ, והקב"ה נתכוון שיעמוד המשכן בחודש שנתבשר אברהם אבינו ביצחק, נתחומא הדפסם שם אות ה"א ומלא המאמר הוא בזריכות וי"ל, לכמה חדשים נגמרה מלאכת המשכן חשרי מרחשוון כסליו, והיה מונח מפורק סבת שנס ואלר, והעמידו בחדש בניסן, שנאמר ביום החדש הראשון בחדש תמוז חקיס את משכן אהל מועד, ר' הנינה אמר בחדש חדרר היה נגמרה מלאכת המשכן, למד שהמלאכה שנעשית בקיץ ביום אחד נעשית בחורף בשני ימים, וכדברי רשב"ם שאמר שנעשה בג' חדשים למד לא עמד מיד, אלא מפני שהשב הקב"ה לערב שמחה המשכן בשמחה יצחק כו' ע"ש: (ג) זש"ה הוד וסדר לנבשה, כן הוא בכ"ז רומי וכו' וי"ל רח"ם ויניקום רמו חי"ר, ובכולם בשבטות, וי"ל עו וסדר: (גא) מעשה בר' אבהו, מובא בשמ"ר ס"ג אות ג' וירושלמי פ"ג פ"ג ה"א זכ"ר ספ"ג אות ג', והילקוט פקודי רמו חי"ר השמיט פה כל זה והאל עו וסדר לנבשה זה משה, במאמר שמונח אח"כ, ומנחה המעשיות מתלמיד של ר"ם בילקוט משלי רמו חתקס"ד ונרשם בלדו מדרש וי"ל תחומא: (גב) י"ג נהרים של בלסמון, זה חסר בשמ"ר ומנחה בב"ר וירושלמי שם, ושם הגירסא י"ג נהרי אפרסמון: (גד) זבדי בן לוי, שמ"ר שם וירושלמי שם זכ"ר שם ומדרש שחר טוב ממוזר ה: (נד) ולוי בן פייסם, בכ"ז ולוי בן פייסם, ובכ"ז רח"ם ולוי בן פייסם, תפסדה אות ש ועשית נו וי"ל פייסם, ויש לחקק שג"ל ורי יוסי בן פסרום כמ"ס בשמ"ר שם, וכן הוא בירושלמי שם ורי יוסי בן פייסרום, ובב"ר ורי יוסי בן פייסם ג"ל בן פסרום, ובמדרש ש"ס ורי יוסי בר פייסם ג"ל פסרום: (נה) ור' יהודה בן לוי, וכן הוא בכ"ז רח"ם, ובכ"ז רומי ורי יהודה, וחסרים המלות בן לוי, אולם בירושלמי שם ובב"ר ובש"ס הגי' ורי יהושע בן לוי: (נו) אחד קרא, פייץ בב"ר ובשמ"ר וירושלמי אינה שינויים בכתובים: (נז) מעשה בתלמיד אחד של ר' שמעון, בכ"ז רומי וכו' רח"ם ובשמ"ר הגירסא מעשה בתלמיד אחד של ר' שמעון בן יוחאי. וכן מובא בילקוט משלי רמו חתקס"ד ונרשם בלדו מדרש וי"ל תחומא, והמעשה הוא כונא בקינור בירושלמי ברכות פ"ט ה"א ובב"ר ריש סליה ונפסיקתא פסקא ויהי בשלח (דף פו ע"ג) וי"ל: קי הוא ר' שמעון בן יוחאי אומר

ידע ר' שמעון הוציאם לבקעה (נח) שעל פני מרון עירו, ונתפלל לפני הקב"ה, ונתמלאת הבקעה דיגרי ודב, אמר להם כיו שמבקש ליטול ויטול, אלא היו יודעים שכל מי שהוא נוטל עכשיו, מתוך חלקו של עולם הבא הוא נוטל, שאין מתן שכרה בעולם הזה, אלא לעולם הבא, הווי ותשחק ליום אחרון: (נח) מעשה בר' שמעון בן הלפתא שבא ערב שבת ולא היה לו מאין לאכול, (ס) ערב שבת עם חשיכה, יצא לו חוץ מן העיר ונתפלל לפני הקב"ה, מיד נתנה לו אבן טובה מן השמים, וגנכם ונתנה לשולחני, ופירנס את השבת, והיה יושב ואוכל בלילי שבת, אמרה לו אשתו מהיכן אלו, אמר לה כמה שפירנס הקב"ה, אמרה לו אם אין אתה אומר לי איני פועמת כלום עד שתאמר לי, אמר לה כך וכך היה מעשה ונתפללתי וניתנה לי אבן טובה מן השמים ואלו ממנה, אמרה לו איני פועמת כלום עד שתאמר לי שאתה סחוריה למוציא שבת, אמר לה למה (סא) אמרה לו מחר אתה בא והביריך עמך והם נוטלים יותר ואתה נוטל פחות מהם, כמה שאין מתן שכרה של תורה אלא לעולם הבא, שנאמר ותשחק ליום אחרון, (סב) כיון שהלך השבת עמד והחזירה, מיד נימלה ממנו: (סג) ד"א עוז והדר לבושה. זה משה, ומשה לא ידע [כי קרן עור פניו] (שמות לז ט), ותשחק, אלו ליציני ישראל שהיו מתלוצצים

הערות ותקונים

אומר בקעה בקפה אינמלי דיגרי ודב והיא נתמלית, והעירומי הם בפסיקתא בערות שלי הערה קל"ט שהוא על פי הספור במדרש ש"ס מזמור ל"ב אמר ר' חזקיה בשם ר' ירמיה מעשה בתלמוד אחד של ר' שמעון בן יוחאי דלוייל לסחורה, ואילו טעין והעשיר, כי אחא לגבי ר' שמעון בן יוחאי והיו החלמדי' רואים את ה' יות היו מזירין על פלמן, מה פשה ר' שמעון בן יוחאי נכב לתלמידיו ופסק עמיהן לבקעתה חלה, אמר בקעה בקעה התמלא דיגרי ודב ונתמלית מיד, אמר לתלמידיו יטול כל אחד ואחד חלקו כל מה שאתם רואים, אבל תהיו יודעים שכל מי שהוא נוטל ממחן שכרו של עולם הבא הוא נוטל, כיון ששמעו כן משט ידיהם, התחילו אומרים כי שמחתי ה' בפעלך ע"כ. ובשמות רבה פ"ג מובא ג"כ הספור הזה מעשה בתלמיד אחד של ר' שמעון בן יוחאי שיצא חוץ לרחץ ובה עשיר, והיו התלמידים רואין אותו ומקבלין, והיו מבקשין הן ללכת למצוה לרחץ, וידע ר' שמעון בן יוחאי והוילין לבקעה אחת של פני מדון, והתפלל ואמר בקעה בקעה מלאי דיגרי ודב, הסחילה מושכת דיגרי ודב לפניהם, אמר להם אם זהב אתם מבקשים וזהב זהב פלו זהב, אלא הוא יודעין כל מי שהוא נוטל עכשיו חלק של עולם הבא הוא נוטל, שאין מתן שכר התורה אלא לעולם הבא, הווי ותשחק ליום אחרון, ע"כ. והכרי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר. וכן מובא כמו בתנחומא שלפנינו גם בלקה מוצ סוף פקודי. וע"כ בהערה י"ב. שהעירומי כי מלאה הסיפור גם ב' והזכיר פקודי ק"ל ע"א והשבתי כי לקחו זאת שילמדו או מתנחומא וחסר לפנינו ונאמח שאבו מן הכ"י שלט: (נח) שעל פני מרון עירו. וכן הוא בכ"י רומי וכו' רח"ס, והכוונה בקפה שהיתה על פני עיר מרון, ובעיר ההיא נקבר ר' שמעון בן יוחאי, טעין פסיקתא ספקא ויהי בשלח הערה רמ"ד, ומזה תראה איך נפל טעות סופר במדרש שמ"ר פ"ג אות ג' והוילין לבקעה של פני מדון, המ"כ כתב פני מדון עם מקום, וכן הוא בזילקום משלי עכ"ל, והיא שיבות, כי ל"צ של פני מרון, ובזילקום משלי עם רמו תחק"ד, הביא והוילין לבקעה של פני העיר, יש לתקן ש"צ של פני העיר מרון: (נח) מעשה בר' שמעון בן הלפתא, מובא בזילקום משלי עם ובשמ"ר עם, ועיין במדרש רות פ"ג אות ד' דלמא ר' חיי רבה ור' שמעון בן הלפתא הוו יתיבין לעיין בצארייתא כו' נמלא הספור בקצותו אחר: (ס) ערב שבת עם חשיכה, זה חסר בשמ"ר עם: (סא) אמרה לו מחר אתה בא והביריך עמך והם נוטלים יותר ואתה נוטל פחות מהם, וכ"כ ב' רמי וכו' רח"ס ובזילקום משלי, אולם במדרש שמ"ר הגירסא אמרה לו אתה רואה שיהא שולחן חסר ושולחן חביבך מלא, ר"ל מתן שכרו לעולם הבא מאחר שתיקן בהם מנכין מוכיות, וגם נמלא עם בשמ"ר והוספה והלך ר' שמעון והרוע מעשה משה לבי אמר לו לך אמור להם ששולחן חסר אני אמלאת משלי, הלך ואמר לה, אמרה לו לך עמי למי שלמדך תורה, אמרה לו וכי רואה אדם לחבירו לעולם הבא, לא כל זדיק וזדיק הוה לי' עולם בעלמו, שנאמר כי הולך האדם אל בית עולמו וסבבו בשוק הסופדים, עולמים אין תחוי כחן אלא עולמו, כיון ששמע כן הלך והחזיר, וההוספה הזאת נובעת מן מדרש רות עם, גם הסיפור במדרש שמ"ר רבותיו אמרו הנם האחרון היה קשה מהראשון, נובע ממדרש רות עם וגם מגמרא תענית, ובמדרש עם כיון שפסח ידו להחזירו, מיד ירד המלאך ונטלה הימנו, במדרש רות עם נוסף בלשון ארמי, מנסיב ליה הוה ידא ארמי (מסא) וכו' ומשפט ליה הוה ידא עילאה, פי' כשלקח וקיבל המלאך בחזרה היחה יד המלאך למטה, וכשהושט אומך לך' שמעון מתחלה היחה ידו המלאך ונטלה מיד ר' שמעון: (סב) כיון שהלך השבת עמד והחזירה, מיד נימלה ממנו, בכ"י רומי כיון שהלך השבת עמד והתפלל ומיד נימלה ממנו, וככ"י רח"ס חסר הסיפור הזה, ובזילקום משלי עם כיון שיצא השבת הלך והחזירה: (סג) ד"א כו' זה משה,

אחר משה לומר אפשר שהשכינה שורה על מעשה ידיו של משה, לא עשה אלא כיון שאמר לו הקב"ה להקים את המשכן התחיל שוחק עליהם, ותשחק ליום אחרון, אמר להם הביאו שנקים את המשכן, התחיל כל אחד מוענים ובאים אצלו:

[ח] כמה חבמים היו שם ולא היו יכולים להקים את המשכן, אמר שלמה רבות בנות עשו חיל, למה שעשו את המשכן ולא היו יודעים ליישב אותו, נסלו כל אחד ואחד מלאכתו והלכו להם אצל משה, כל אחד ואחד היה אומר הרי קרסי הרי קרשי הרי בריחי, ושרתה רוח הקודש על משה, והקים את המשכן, ולא תאמר משה, אלא המשכן מעצמו עמד, שנאמר הוקם המשכן, (מד) ולא תאמר המשכן אלא אפילו בית עולמים, אילולי שעור הקב"ה, לא שלמה, ולא כל ישראל, היו בונין אותו, מנין שכך אמר חזק, אם ה' לא יבנה בית [שוא עמלו בוניו בו] (תהלים קמ"ג), לפיכך במעשה נסים הוקם המשכן, כיון שהוקם את המשכן התחילו כל ישראל שמהין, (סה) שנאמר צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה (ש"ס: י"ג), (טו) במלך שהשלום שלו, זה מלך מלכי המלכים הקב"ה, [בעמדת] שעמרה לו אמו (ש"ס), והוא קורא למשכן עמרה, מה העמרה הוּו מצויירת, (טז) כך היה המשכן מצוייר תכלת וארגמן: בעמרה שעמרה לו אמו, (סח) אמר ר' יצחק חזרתי על כל המקרא כולה (סט) ולא מצאתי שעשתה בת שבע עמרה לשלמה בנה, והוא אומר בעמרה שעמרה לו אמו, (ע) ר' שמעון בן יוחי שא"ל ר' אלעזר בר יוסף א"ל אפשר ששמעת מאביך מהו בעמרה שעמרה לו אמו, א"ל כך אמר אבא, משל למלך שהיתה לו בת יחידה, והיה אהבה יותר מדאי, לא זו מחבבה עד שקרא אותה [אחותי], לא זו מחבבה עד שקרא אותה [אמי], כך חיבב הקב"ה את ישראל וקרא אותם בתי, שנאמר שמעי בת וראי (תהלים מה י"ג), ולא זו עד שקרא אותם אחותי, שנאמר אחותי רעייתי (ש"ס: ט"ז), לא זו עד שקרא אותם אמי, (עא) שמעו אלי עמי ולאומי וגו' (ישעיה נ"ד), (עב) ולאמי כתיב, עמד ר' שמעון בן יוחי ונשקו על ראשו ואמר אילולי לא באתי לעולם אלא לשמוע דברי זה דייביום חתונתי (ש"ס: ט"ז), על הים וביום שמחת לבו (ש"ס), בירושלים: ד"א ביום חתונתי. בסנין, וביום שמחת לבו, בירושלים. אמר דוד יפה נוף מושש כל הארץ וגו' (תהלים מה ג'), כתאנה הוּו שהיא צרה מלמטה ורחבה מלמעלה, שנאמר ורחבה ונסבה למעלה למעלה וגו' (תהלים מ"א: י), יפה נוף וגו'. ר' לוי אמר נאה היא לעצמה, שהיא מניפה לאומות העולם, שנאמר להגפה גוים בנפת שרא

הערות ותקונים

מלכן מוצא בילקוט בשם התנחומא בפ' פקודי שם, ומובא גם בשמ"ר שם: (סד) ולא תאמר המשכן אלא לפינו בית עולמים, בשמ"ר פ"ג סוף אות ד' מנאל המלאך הזה כסגנון אחר, ולא תמה את על זה, (סה) המשכן נעשו בו נסים ועמד המשכן הרי שלמה כשנבנה בית המקדש הוא נבנה מעצמו, אמר רב כהנא בשם ר' יוסף הכל מסייעין אותו כשנבנה את בית האלהים הנבירות והרעות, מנין שכתוב והבית בהבנתו אכן שלמה מסע נבנה ומקבות והגרון כל כלי ברזל לא תעמד בבית בהבנתו (מ"א: ז), מעצמו היה נבנה, לפיכך נמשכה נסים נבנה, וכן כשהוקם המשכן נמשכה נסים עמד, הרי ויבאו את המשכן ע"כ, ועיין מדרש חיות פ"א, במ"ר פ"ד אות ג', פסיקתא רבתי פ"ו אות ז', כי דברי השמ"ר שלפנינו טבע משם, ועיין עוד התנחומא הנדפס את י"ד, ועיין רש"י פקודי ל"ג ל"ג שכתב מלאך אחר וסיים מדרש רבי התנחומא וכדברי רש"י מנאל ק"ה נדרסם, ואולי כוון רש"י לדברי התנחומא שלפנינו ככ"י כמה שסיים והוא נוקף וקס מאליו והוא שנאמר הוקם המשכן הוקם מאליו: (סה) שנאמר נא אינה נא אינה, כ"ה בכ"י רומי ורח"ס וילקוט, אולם במדרש שמ"ר פ"ג אות ה' הגירסא ד"א ויבאו את המשכן ה"ד נא אינה וראינה וגו' ולפי זה הוא החלטה הדרוש: (טו) במלך שהשלום שלו, לפני זה מנאל בשמ"ר הוספה, אימתי נאמר הפסוק הזה ביום שעמד המשכן שתיבה שמחה גדולה בישראל שהקב"ה שורה אלס ט': (טז) כך היה המשכן מצוייר תכלת וארגמן, בשמ"ר טפף שנאמר ורוקס בתכלת ובארגמן בתולעת השני ובשם ואורג עושי כל מלאכה וחושבי מחשבות (שמות ל"ג ל"ג): (סח) אמר ר' יצחק, מוצא בשמ"ר שם ובפסיקתא פסקא וי"ב ביום כלת משה (תהלים ע"ב), ובמדרש חיות פ"ג הנוסחה אמר ר' חנינא בר יצחק: (סט) ולא מצאתי שעשתה בת שבע עמרה לשלמה בנה, בפסיקתא סיים אלא זה אהל מועד שהוא מעוטר בתכלת ובארגמן ותולעת שני: (ע) רש"י שאל את ר' אלעזר בר יוסף, פסיקתא שם וע"ש נכערה ס"ס וכערה ע', ואין להכפיל הדברים: (עא) שמעו אלי עמי, וכ"ה בכ"י רומי וכ"י רח"ס, וכן מוצא בילקוט פקודי בשם התנחומא וכן בפסיקתא שם, אולם בקרא כתוב הקיינו אלי עמי: (עב) ולאמי כתיב, בפסיקתא שם הערה ע"ג העירתי לפיני

ורמן מתענה על לחיי עמים (ישעים ל כח) : (עג) ד"א יפה נוף בהניפתה, שנאמר והניף אהרן וגו' (במדבר ח יא), והניף את העומר (ויקרא כג יא) : משוש כל הארץ (תהלים מח ז). (עד) אמר ר' יוחנן בן אלעזר (עג) מעשה היה בפרגמטיזם (רועה) אחד שהלך לארץ ישראל למכור פלפלין, הלך וישב לו ולא מכר, אמר זו היא שאמרו משוש כל הארץ, לשעה אחת מכר פרקמטיא שלו, אמר ודאי זו היא משוש כל הארץ, הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב, וכל השבה הזה בשל מה, בשביל שהיא קרית מלך רב, כיון שחרבה ירושלים, ערבה כל שמחה, גלה משוש כל הארץ (ישעים כד יא), מהו ערבה חשכה (עו) קבלה, כמו שאומרים ויהי ערב (גנאסית א א), בעולם הזה שבת משוש כל הארץ, כשישוב הקב"ה ויבנה את ירושלים, הוא מחזיר את השמחה, שנאמר כי נחם ה' ציון נחם כל הרבותיה וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה' ששון ושמחה ימצא בה תורה וקול זמרה (ישעים נא ג) :

סליק פרישה פקודי . וסליק ספר שמות .

הערות ותקונים

לאומי מלך וכן הוא במסורה, והרבה פעמים מלינו מהש"ס בגלי וירושלמי ומדרסים חולקין עם המסורה שלפנינו, ועיין עוד מה שהסירותי בזה והבאתי ג"כ דברי הוזהר ולחמקן דף רס"ב ששם גורס ולאומי אלי ראשית, אל הקרי ולאומי אלף לאמי ללה זו הקב"ה החנה לכנסת ישראל עד דקראה למי ע"כ : (עג) ד"א יפה טף, כ"ה בילקוט בשם התנחומא, אבל בכ"י רומי וב"י רח"ס ר' אובד מה יפה נוף, בהסתפקה הראשונה היה כתוב ד"א ומעתיק אחר העתיק ר"א ואל"כ נעשית "ר' אומר", ובספיקתא רבתי ריש פרשה מ"א נמלא האמור הזה, וחס הגירסא ר' זכריה, עיין שם איזה שיטתים : (עד) אמר ר' יוחנן בן אלעזר. וכל"כ בכ"י רומי ובכ"י רח"ס ובילקוט פרשת פקודי רמז ת"ו, אבל בגמורה שמות רבה פל"ג אות ה' כשעות אמר ר' יוחנן בן אלעזר : (עג) מעשה היה בפרגמטיזם, אבל בכ"י רומי ובכ"י רח"ס מעשה היה בזול פרמטיא אחד ולפניו כשעות רועה, והסגרתו, ואולי היה כתוב כולל : (עו) קבלה, חרנוש על חשך קבלה :

לוח התקנים מספר בראשית ושמות

צד	מקום	שורה	נדפס	צ"ל	צד	מקום	שורה	נדפס	צ"ל
42	הערה קס	כ מלמסה	א"ל ה"ק	מ"ל הקב"ה	136	הערה קפ	יב מלמסה	אסרומפומיטא	אסרומפומיטא
כו	הערה רמח	כ מלמסה	ה"ב ה"ש	ה"ב ה"ש	138	בפנים	ג מלמסה	[בשבילנו זה]	[בשבילנו זה]
כו	בהעו"ת	ב מלמסה	לחן לקלקלו	לחן וקלקלו	עא	הערה	ה מלמסה	בב"ר פ"ט	בב"ר פ"ט
64	הערה ס	יט	במחלה המלה	קפא	עז	הערה כו	יב	במצא בהנחומא	במצא נוסף
לז	הערה עב	ד מלמסה	בערוך הדרש	בערוך השלם				שם שהוא שוה	בתנחומא שם
68	בפנים	יז	לרבנן יוחנן	לרבנן יוחנן				עם הדרשם נוסף	שהוא שוה עם
ט	הערה רח	כו	mysterium	mysterium				כל המאמר	הדרשם נוסף
טז	בהעו"ת	א	שלפניו	שלפניו	מה	הערה ד	ח	מטא	metaxa
"	שם	ה	צ"ל	צ"ל	90	הערה יח	יא	תהו מלגלין	תהו מלגלין
88	בפנים	ו	ואם שניתה	ואם שניתה	110	הערה נח	יב מלמסה	(דף נח ע"א)	(דף יח ע"א)
"	שם	ז מלמסה	אורו איש	אורו איש	"	שם	יא	דבזיקא	דבזיקא
"	שם	א מלמסה	שנאמר שמעני	שמענו	ג	הערה יח	ג	שם נובי	שם במקומות
סז	הערה קכד	יב מלמסה	ααλλυμοσ	ααλλυμοσ	ס	הערה קס	טו	אחר "השרות"	אחר "השרות"
130	בפנים	ה	[כאשה עניה]	[כאשה עניה]	סג	הערה א	ד	ובתמיד שם	ובתמיד שם